

การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บ กระดูกหัก ข้อเคล็ด และข้อเคล็ด

พศ.วรรณช เกียรติพงษ์ถาวร

กระดูกหัก ข้อเคล็ด และข้อเคล็ด เป็นการบาดเจ็บที่พบได้เสมอ ทั้งในการประกอบอาชีพ ระหว่างเล่นกีฬา หรือจากการประสบอุบัติเหตุต่าง ๆ แม้ว่าการบาดเจ็บในระบบกล้ามเนื้อ และกระดูกโดยทั่วไปจะไม่รุนแรงถึงชีวิต แต่ก็มักจะมีการบาดเจ็บหรือเป็นอันตรายต่ออวัยวะอื่น ๆ ได้ ซึ่งอาจเป็นภาวะแทรกซ้อนที่ร้ายแรงหรือเกิดความพิการตามมา

หลักการประเมินผู้บาดเจ็บในระบบกล้ามเนื้อและกระดูก

สิ่งสำคัญในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ เพื่อให้ได้รับการดูแลอย่างถูกต้องจำเป็นต้องมีการประเมินสถานะของผู้บาดเจ็บก่อนให้การปฐมพยาบาล การประเมินผู้บาดเจ็บอย่างไม่ระมัดระวังก็อาจได้ข้อสรุปที่ผิดพลาดและเป็นผลเสียได้เช่นกัน ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญแก่การประเมินสภาพผู้บาดเจ็บทั่วทั้งร่างกาย โดยเฉพาะแต่ตำแหน่งที่คิดว่าบาดเจ็บเท่านั้น

ขั้นตอนในการประเมินผู้บาดเจ็บ มีดังนี้

1. ตรวจสอบอันตรายรอบ ๆ ตัวผู้บาดเจ็บ ทั้งนี้เพราะการเกิดบาดเจ็บขึ้นนี้มาจากสาเหตุต่าง ๆ กัน ซึ่งอาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้ช่วยเหลือได้ เช่น ไฟฟ้าดูด หกล้มกระดูกหักจากสุนัขไล่กัด ซึ่งถ้าผู้ช่วยเหลือไม่ได้ตรวจสอบหรือผลิผลามเข้าถึงผู้บาดเจ็บก็อาจถูกสุนัขกัดได้ เมื่อตรวจสอบด้านแล้วปลอดภัยจึงเข้าถึงตัวผู้บาดเจ็บ และให้การประเมินผู้บาดเจ็บต่อไป พร้อมทั้งแนะนำตัวแก่ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์หรือตัวผู้บาดเจ็บก่อนทำการประเมิน โดยยังมีต้องเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ

2. ประเมินผลสถานะที่จะก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตเสียก่อน เช่น การหายใจผิดปกติ ตกเลือด ไม่รู้สีกตัว

3. ตรวจสอบตำแหน่งที่บาดเจ็บตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า เพื่อดูว่ามีบาดแผลหรือไม่ มีการฉีกขาดของเนื้อเยื่อ กล้ามเนื้อ มีเขียวช้ำหรือบวมบริเวณใดหรือไม่ มีเลือดออกจากหลอดเลือดแดง หลอดเลือดดำ หรือจากกระดูกที่หัก ซึ่งเลือดที่ออกจากหลอดเลือดแดงมีลักษณะพุ่ง จากหลอดเลือดดำเลือดจะไหลริน และถ้าออกจากกระดูกเลือดจะไหลซึม ๆ และมีไขมันปนด้วย

4. ซักถามเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากตัวผู้บาดเจ็บเองหรือจากผู้เห็นเหตุการณ์
5. ซักถามอาการและความรู้สึก ดังนี้
  - ถามความรู้สึกเกี่ยวกับตำแหน่งที่บาดเจ็บ ในด้านความเจ็บปวด ความรู้สึก ว่าแขน ขา ถูกบิดเบี้ยวไปหรือรู้สึกว่ามีเสียงการเสียดสีตรงตำแหน่งที่บาดเจ็บหรือไม่
  - ให้ผู้บาดเจ็บชี้หรือบอกตำแหน่งที่รู้สึกเจ็บมากที่สุด
  - ถามถึงอาการเคลื่อนไหวของอวัยวะที่บาดเจ็บ เช่น สามารถเคลื่อนไหว ข้างที่บาดเจ็บได้หรือไม่ สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวได้หรือไม่
6. ตรวจสอบความรู้สึกหรือรูปร่างที่ผิดปกติไป เช่น ความโก่ง โคง งด หักเป็นมุม บิดเบี้ยว หรือแขนขาขาขึ้น สั้นลงกว่าอีกข้าง ความผิดปกติเหล่านี้ก็จะบ่งชี้ได้ ทั้งการบาดเจ็บต่อ กระดูกและข้อ อย่างไรก็ตามถ้าพบว่ามีการหักอย่างชัดเจนแล้ว ไม่จำเป็นต้องพยายามลอง เคลื่อนไหวดูเพราะจะทำให้ผู้บาดเจ็บปวดมากขึ้น
7. ตรวจสอบความผิดปกติของหลอดเลือด และเส้นประสาทที่มาเลี้ยงบริเวณที่ได้รับบาดเจ็บ เพราะปลายกระดูกที่หักหรือข้อที่เคลื่อนไหวอาจกดทับหรือทำให้เกิดการหนีขาดของ หลอดเลือดและเส้นประสาทได้ ทั้งนี้ ควรประเมินด้วยการเปรียบเทียบกับอีกข้างหนึ่ง โดยการ ประเมินดังต่อไปนี้
8. เมื่อแน่ใจว่ามีการบาดเจ็บกระดูกหัก ข้อเคลื่อน หรือข้อเคล็ดแล้ว ควรบอกให้ ผู้บาดเจ็บทราบและดำเนินการปฐมพยาบาลต่อไป

การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บข้อเคล็ด

ข้อเคล็ด (Sprains) หมายความว่าบาดเจ็บต่อเอ็นหุ้มข้อ อันเนื่องมาจากการบิด ดึงเกินไป

สาเหตุอาจเกิดจากการบิด, พลิก ของข้อ หรือการพลัดตกจากที่สูง ซึ่งข้อที่พบได้ บ่อยที่สุด คือ ข้อเท้า

ลักษณะของการเกิดข้อเคล็ด แบ่งความรุนแรงออกได้เป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 เป็นเพียงการยึดตึงของเอ็นที่หุ้มข้อเท่านั้น ในระดับที่ 2 จะมีการหนีขาดร่วมด้วย และในระดับที่ 3 จะมีการหนีขาดอย่างสมบูรณ์ของเอ็นและเยื่อหุ้มข้อ

อาการ และอาการแสดงแบ่งตามระดับความรุนแรงได้ ดังนี้

ระดับที่ 1	ระดับที่ 2	ระดับ 3
<ul style="list-style-type: none"> . ปวดเป็นอาการแรกที่พบได้ในระดับนี้ ซึ่งจะปวดทางด้านข้างของข้อบริเวณที่เคล็ด . ไม่รู้สึกว้าข้อแยกออก ขณะเกิดบาดเจ็บ และไม่รู้สึกว่ามีเสียงการเสียดสีของข้อ . มีหรือไม่มีอาการเขียวช้ำ . บวมเล็กน้อยหรืออาจไม่บวมเลย . กดเจ็บเล็กน้อย แต่ไม่เฉพาะที่ . ไม่มีความผิดปกติในด้านความมั่นคงของข้อ รูปร่างข้อปกติ . สูญเสียหน้าที่การทำงานของข้อเพียงเล็กน้อยหรือไม่เลย 	<ul style="list-style-type: none"> . ปวดเป็นอาการเด่นที่สุด . รู้สึกว้าข้อแยก หรือหลวม ขณะบาดเจ็บหรือทำการทดสอบ . มีอาการเขียวช้ำ . บวมปานกลาง . มีจุดกดเจ็บเฉพาะที่ . ข้ออ่อนแอและไม่มั่นคง . สูญเสียหน้าที่การทำงานของข้อ 	<ul style="list-style-type: none"> . ปวดมากหรือเพียงเล็กน้อยก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจากเส้นประสาทที่มาเลี้ยงบริเวณเอ็นที่นึกขาดอาจมีการฉีกขาดหรือยึดต้ำเกินไป จนไม่สามารถรับการกระตุ้นได้ . รู้สึกถึงการเสียดสีของข้อ . มีอาการเขียวช้ำ . บวมมาก . มีจุดกดเจ็บเฉพาะที่ . ข้อไม่มั่นคง มุมของข้อกว้างขึ้น รูปร่างข้อผิดปกติ . สูญเสียหน้าที่การทำงานของข้ออย่างแน่นอน

การปฐมพยาบาล

1. ให้ข้อพักนิ่ง ห้ามลงน้ำหนักผ่านข้อ หรือใช้งาน
2. ประคบด้วยความเย็น หลังจากเกิดอุบัติเหตุทันทีหรือภายใน 24 ชั่วโมงแรก

เพื่อห้ามเลือดและป้องกันมิให้เลือดออกชงรอบข้อ ต่อมาจึงใช้ความร้อนประคบหลัง 24 ชั่วโมงไปแล้ว ทั้งนี้ เพื่อลดอาการบวม ซึ่งอาจใช้วิธีการนวดเบา ๆ ด้วยน้ำมันสะโตกหรือน้ำมันระกำก็ได้

3. พันด้วยผ้าพันแผลชนิดยืด เพื่อช่วยลดอาการบวมและทำให้ข้อได้อยู่นิ่ง ซึ่งจะ
ช่วยลดอาการปวดด้วย
4. ยกข้อไว้สูง
5. นำส่งโรงพยาบาล เพื่อการรักษาที่ถูกต้องต่อไป ในรายต่อไปนี้
  - 5.1 ผู้ป่วยข้อเคล็ดทุกประเภทที่มีอาการเขียวช้ำ กดเจ็บตั้งแต่ปานกลางถึง
กดเจ็บมาก บวมมาก หรือข้อไม่มั่นคง
  - 5.2 ทุกรายที่สงสัยว่ามีกระดูกหักร่วมด้วย

การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บข้อเคลื่อน (Dislocation, Subluxation)

Dislocation หมายความว่า ถึงภาวะที่กระดูกซึ่งประกอบเป็นข้อ เคลื่อนออกจาก
ตำแหน่งปกติของข้อ และพื้นผิวปลายกระดูกที่ประกอบเป็นข้อ ไม่สัมผัสกันเลย การเคลื่อนของ
ปลายกระดูกอาจทำให้เกิดการฉีกขาดของเอ็นหุ้มข้อ หลอดเลือด เส้นประสาท และมีการฉีกขาดของ
กล้ามเนื้อรอบข้อได้

Subluxation หมายความว่า ถึงภาวะที่ปลายกระดูกซึ่งประกอบเป็นข้อเคลื่อนออก
จากตำแหน่งปกติเพียงบางส่วน ซึ่งหลังจากบาดเจ็บแล้วปลายกระดูกของข้ออาจกลับคืนสู่ตำแหน่ง
ปกติเองได้

สาเหตุ

1. เนื่องจากอุบัติเหตุด้วยแรงกระชากบริเวณข้ออย่างเต็มแรง
2. มีการทำลายของข้อกระดูกเนื่องจากโรคของข้อเอง เช่น วัณโรคของข้อตะโพก

อาการและอาการแสดง

1. ปวดรอบ ๆ ข้อ
2. บวมอาจไม่มีหรือมีน้อยมาก ซึ่งถ้ามีอาการบวมมากต้องนึกถึงว่าอาจมีกระดูก
หักร่วมด้วย และถ้ามีอาการบวมเฉพาะที่แสดงว่ามีการแตกเลือดในข้อได้
3. กดเจ็บ
4. เคลื่อนไหวข้อ ไม่ได้ หรือการเคลื่อนไหวของข้อผิดปกติ
5. ข้อผิดรูปไปชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับข้อเดียวกันในอีกข้างหนึ่ง ทำให้แขน
หรือขาอาจสั้นหรือยาวกว่าอีกข้างที่ปกติ

การปฐมพยาบาล

1. อย่างพยายามดึงข้อนั้นเข้าที่ด้วยตนเอง
2. ให้ข้อที่หลุดอยู่นิ่ง โดยการใส่เฟือกชั่วคราว
3. ประคบด้วยความเย็น เพื่อลดบวมและคลายความเจ็บปวด
4. นำส่งโรงพยาบาลโดยด่วน และระหว่างนำส่งโรงพยาบาลไม่ควรให้ผู้ป่วยเคลื่อนไหวเพราะอาจจำเป็นต้องดมยาสลบ เพื่อจัดกระดูกให้เข้าที่

การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บกระดูกหัก

กระดูกหัก (Fracture) หมายความว่า ถึงการมีรอยปริเกิดขึ้นภายในเนื้อกระดูก ทำให้เกิดการแตก หัก เคาะ ร้าว ซ้ำ

ลักษณะที่เกิดขึ้นกับกระดูกที่หักแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความแข็งแรงของกระดูก อายุของผู้บาดเจ็บ ตำแหน่งของกระดูกที่หัก แรงและทิศทางของแรงที่กระทบ เช่น หักขวาง หักเอียง หักหมุน หักหลายชิ้น เป็นต้น

สาเหตุ

1. อุบัติเหตุ
  - 1.1 มีแรงกระทำโดยตรง เช่น ถูกตี ถูกฟัน ถูกรถชน ทำให้มีการแตกหักของกระดูกที่ตำแหน่งแรงกระทบ
  - 1.2 มีแรงกระทำโดยอ้อม เช่น หกล้มมือยันพื้นแล้วทำให้กระดูกไหปลาร้าหัก ก้นกระแทกทำให้กระดูกสันหลังหัก เป็นต้น
2. ไม่มีอุบัติเหตุ
  - 2.1 มีความเครียด ความล้าช้าของกระดูก
  - 2.2 มีการหดตัวของกล้ามเนื้อ
  - 2.3 มีพยาธิสภาพของกระดูกอยู่ก่อนแล้ว จึงทำให้หักได้ง่าย เช่น กระดูกสันหลังยุบในคนชรา กระดูกเป็นมะเร็ง หรืออักเสบเป็นหนอง กระดูกอาจยุบตัวได้

อาการและอาการแสดง

1. ปวดบริเวณที่บาดเจ็บมาก หรือบางครั้งอาจมีอาการชาแทน
2. กดเจ็บเฉพาะที่ที่สงสัยว่ากระดูกหัก
3. บวม และเขียวช้ำ หรือมีเลือดออกจากบาดแผล

4. กล้ามเนื้อแข็งแรงเกร็งในบริเวณที่กระดูกหัก
5. เคลื่อนไหวอวัยวะนั้น ๆ ไม่ได้ หรือผิดปกติ
6. มีเสียงดังกรอบแกรบตรงบริเวณที่ได้รับบาดเจ็บ
7. มีความพิการหรือรูปร่างผิดปกติ เช่น มีการโก่ง งอ เป็นมุม บิดหมุนสั้นลงหรือยาวขึ้น เป็นต้น
8. คลำได้ปลายกระดูกที่หัก ซึ่งจะพบได้ในการหักของกระดูกที่อยู่ต้น ๆ เช่น หน้าแข้ง ไหล่ปลาร้า

การปฐมพยาบาล

1. ให้การช่วยเหลือภาวะรีบด่วนก่อน เช่น การตกเลือด ภาวะช็อค
2. ให้ส่วนที่หักอยู่นิ่ง
3. ยาส่วนที่หักสูง
4. นำส่งโรงพยาบาลทันที

การเข้าเฝือกชั่วคราว

การเข้าเฝือกชั่วคราว (Splints) มีจุดประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อป้องกันการเคลื่อนไหวของชิ้นกระดูกที่หัก ซึ่งปลายกระดูกอาจทำอันตรายต่อกล้ามเนื้อ เส้นประสาท และหลอดเลือด
2. เพื่อป้องกันและลดอาการเจ็บปวด
3. เพื่อลดอาการหดเกร็งของกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความพิการ และผิดรูปมากขึ้น
4. เพื่อป้องกันการตกเลือด เข้าสู่เนื้อเยื่อรอบ ๆ บริเวณที่หัก และเปิดโอกาสให้เลือดแข็งตัว ซึ่งเป็นการเริ่มขบวนการหายของแผล
5. เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บ

หลักในการเข้าเฝือกชั่วคราว

1. ตัดหรือเอาเสื้อผ้าออกจากบริเวณที่สงสัยว่ากระดูกหัก หรือข้อเคลื่อน
2. บันทึกเกี่ยวกับการไหลเวียนโลหิต และประสาทที่มาเลี้ยงบริเวณส่วนปลายของบริเวณที่บาดเจ็บ เป็นระยะ ๆ ทั้งก่อนและหลังเข้าเฝือกชั่วคราวแล้ว
3. เข้าเฝือกชั่วคราวให้สูงกว่าหรือต่ำกว่าตำแหน่งที่หัก หรือข้อที่เคลื่อนไป 1 ข้อ

4. ไม่ควรพยายามทำให้กระดูกที่หักหรือข้อที่เคลื่อนไปกลับเข้าที่ เพราะจะทำให้เจ็บปวดมากขึ้น และอาจทำให้น้ำเชื้อโรคจากบาดแผลเปิดเข้าสู่ภายในกระดูกได้
5. ปิดบาดแผลด้วยผ้าปิดแผลที่สะอาดหรือปราศจากเชื้อ
6. รองเฟือกเพื่อป้องกันการกดของอวัยวะที่บาดเจ็บกับเฟือก
7. ในรายที่กระดูกหักและมีความพิการ โกงงอเป็นมุมมากไม่จำเป็นต้องตัดให้ตรง ให้ส่วนที่โกงงออกจากเฟือกได้
8. ไม่เคลื่อนย้าย ผู้บาดเจ็บก่อนเข้าเฟือกชั่วคราว
9. ถ้าเพียงสงสัยว่ามีกระดูกหักหรือข้อเคลื่อนก็ควรเข้าเฟือกชั่วคราวได้
10. ในกรณีที่ส่วนของกระดูกหักโผล่ออกภายนอก กลับผลุบเข้าไปใต้บาดแผลอีกขณะเข้าเฟือกชั่วคราว ควรบันทึกและรายงานให้แพทย์ทราบเมื่อถึงโรงพยาบาล

ประเภทของการเข้าเฟือกชั่วคราว

1. ใช้อวัยวะใกล้เคียงเป็นเฟือกชั่วคราว เช่น กระดูกแขนหักใช้ทรงอกเป็นเฟือก โดยพันแขนที่หักแนบกับลำตัว
2. ใช้วัสดุต่าง ๆ ทำเป็นเฟือกชั่วคราว ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้
  - 2.1 เฟือกชั่วคราวชนิดแข็ง เป็นเฟือกที่ทำจากวัสดุแข็ง ไม่โค้งงอหรือบิดเบี้ยวได้ เช่น แผ่นไม้ เหล็ก แผ่นพลาสติก แผ่นกระดาน ไม้บรรทัด คันร่ม ค้ำไม้กวาด หรือกิ่งไม้ เป็นต้น
  - 2.2 เฟือกชั่วคราวชนิดอ่อน ได้แก่
    - Air splint : เป็นท่อพลาสติกใส 2 ชั้น สำหรับสวมเข้ากับบริเวณอวัยวะที่หัก แล้วจึงสูบลมเข้าระหว่างชั้นของท่อพลาสติกด้านในของท่อจะพยุงกระดูกส่วนที่หักไว้ Air splint มีประโยชน์มาก เพราะสามารถรองรับอวัยวะที่หักได้ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ทั้งยังสามารถเห็นตำแหน่งที่หักได้ชัดเจน แต่ที่ควรกระทำคืออย่าเป่าลมแน่นเกินไปอาจเกิดการไหลเวียนโลหิตได้
    - Pillow splint : เป็นการใช้อ่อนหุ้มรอบส่วนของข้อ แขน หรือขาที่ได้รับบาดเจ็บ
    - Slings เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดการเคลื่อนไหวของอวัยวะส่วนบน คือ แขน ข้อศอก และมือ โดยใช้ผ้าสามเหลี่ยม หรือผ้าอ้อมเด็กห้อยไว้กับลำคอ

2.3 เพื่อชักจูงกระดูกให้อยู่นิ่งกับที่ โดยไม่ถ่วงน้ำหนัก (Traction-splint) ได้แก่ การใช้ Thomas splint กับอวัยวะส่วนต้นขา น่อง ตะโพก หรือหัวเข่า

ตารางที่   อาการและอาการแสดงการปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บ ข้อเคลื่อนในตำแหน่งต่าง ๆ

ข้อเคลื่อน	อาการและอาการแสดง	การปฐมพยาบาล
ข้อไหล่เคลื่อนมาด้านหน้า	. ยกแขนไม่ขึ้น ปวดหัวไหล่ ทางด้านหน้า สูญเสียความรู้สึก ของมือ และแขน เมื่อมี การบาดเจ็บของ Brachial plexus	. Sling ในท่างอศอกทาบกับอก
ข้อศอก	. ข้อศอกยึดตรงไม่ได้ มีความ ผิดปกติทางด้านหลังของข้อ ปวดรอย ๆ ข้อศอก	. Sling ในท่างอศอกทาบกับอก
ข้อมือ และนิ้วมือ	. ปวด เคลื่อนไหวข้อผิดปกติ	. ประคบด้วยความเย็น ใช้ไม้ ค้ำที่ท้องแขนถึงฝ่ามือ ใน ท่าคว่ำมือ พร้อมกับ Sling แขน งอศอก 90 องศา
ข้อตะโพก	. เท้าหมุนออกด้านนอก ยก ตะโพกไม่ได้ ปวดและมี ความผิดปกติทางด้านหลัง บริเวณก้น ขาข้างที่มีข้อ ตะโพกหลุดจากสันลงเมื่อ เทียบกับอีกข้างหนึ่ง	- ให้ผู้ป่วยนอนราบกับไม้ กระดานแข็ง

ข้อเคลื่อน	อาการและอาการแสดง	การปฐมพยาบาล
ข้อเข่า	<ul style="list-style-type: none"> · คลำชีพจรที่เท้าไม่ได้ ปลายเท้าเย็น มีการโก่งงอ รูปข้อผิดปกติ เคลื่อนไหวข้อไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> · ห้ามดึงหัวเข่าเข้าที่ · ประเมินการเต้นของชีพจรในตำแหน่งที่ต่ำกว่าบริเวณที่บาดเจ็บ · เข้าเฝือกชั่วคราว โดยใช้ไม้ค้ำข้างลำตัว ตั้งแต่ข้อเท้าถึงเอวและใช้ไม้อีกแผ่นทาบตั้งแต่ขานับถึงข้อเท้า แล้วพันด้วยผ้าหรือมัดด้วยผ้าก๊ว๊ ๆ หรือใช้ผ้าม้วนพันไว้ระหว่าง 2 ข้างตั้งแต่ขานับถึงปลายขา แล้วพันด้วยผ้าติดกัน
ข้อเท้า	<ul style="list-style-type: none"> · ปวด บวม ข้อผิดรูป อาจงอหรือโก่งออก 	<ul style="list-style-type: none"> · ประคบด้วยความเย็น · เข้าเฝือกชั่วคราว ในท่าที่เหมาะสมด้วย Pillow splint

ตารางที่ แสดงอาการ อาการแสดง และการปฐมพยาบาล ผู้บาดเจ็บกระดูกหักในตำแหน่งต่าง ๆ

แขนและลำตัวท่อนบน	อาการและอาการแสดง	การปฐมพยาบาล
ไหปลาร้าและต้นแขน <ul style="list-style-type: none"> · กระดูกไหปลาร้า (Clavicle) 	<ul style="list-style-type: none"> · ปวด บวม ไหลปลาร้าผิดรูป อาจคลำได้ปลายกระดูกที่หัก 	<ul style="list-style-type: none"> · ใช้ผ้าสามเหลี่ยมคล้องแขนไว้ในท่างอศอก 90 องศา หรือ · ใช้ผ้ามัดต้นแขนข้างที่ไหปลาร้าหักแนบกับลำตัวแล้วคล้องแขนไว้ในท่างอศอก 90 องศา หรือ

แขนและลำตัวท่อนบน	อาการและอาการแสดง	การปฐมพยาบาล
<ul style="list-style-type: none"> . กระดูกต้นแขน (Humerus) ส่วนต้น ส่วนกลาง ส่วนปลาย 	<ul style="list-style-type: none"> . ปวด แขนไม่มั่นคง รูปร่างผิดปกติ . ปวด บาดเจ็บต่อเส้นประสาทเรเดียลไม่สามารถงอมือขึ้นด้านหลัง . ปวด รูปร่างของปลายกระดูกต้น แขนที่หักผิดปกติ มือและแขนเย็น คลำชีพจรที่ข้อมือไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> . ใช้ผ้ายึดพักรังไหลไปด้านหลังเป็นรูปเลข 8 . ใช้ไม้ 2 แผ่นตามตั้งแต่ไหล่ถึงข้อมือ แล้วพันด้วยผ้าหรือมัดด้วยเชือก 3 เปลาะ เหนือกลาง และใต้ ระดับที่หักหรือ . พันแขนแนบลำตัว หรือ . เข้าเฟือกชั่วคราวในท่าที่พบ
<p>แขนท่อนปลาย (Forearm)</p> <ul style="list-style-type: none"> . กระดูกแขนท่อนนอก (Radius) 	<ul style="list-style-type: none"> . ปวดบริเวณส่วนต้นหรือส่วนปลายของกระดูกที่หัก รูปร่างคล้ายซอมงคหรือคว่ำมือไม่ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> . ใช้ไม้ 2 แผ่นประกบตั้งแต่ข้อศอกถึงฝ่ามือ แล้วพันด้วยผ้าหรือผูกเชือกไว้พร้อมกับคล้องแขนในท่างอศอก 90 องศา
<ul style="list-style-type: none"> . กระดูกแขนท่อนใน (Ulna) . กระดูกข้อมือ (Carpal bone) 	<ul style="list-style-type: none"> . ปวดบริเวณส่วนกลางหรือส่วนปลายกระดูกแขน . ปวดตรงตำแหน่งข้อมือและปวดมาก เมื่ออยู่ในท่าอข้อมือขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> . ตามไม้ที่ท้องแขนถึงฝ่ามือในท่าคว่ำมือ และคล้องแขนไว้ในท่างอศอก 90 องศา

แขนและลำตัวท่อนบน	อาการและอาการแสดง	การปฐมพยาบาล
<p>มือ</p> <ul style="list-style-type: none"> กระดูกฝ่ามือ (Metacarpals) กระดูกนิ้วมือ (Phalanges) <p>เชิงกรานแท้ (Pebvis)</p> <p>กระดูกเชิงกราน</p> <ul style="list-style-type: none"> กระดูกตะโพก (Ilium) 	<ul style="list-style-type: none"> ปวด และรูปร่างฝ่ามือผิดปกติ ปวด งอนิ้วมือ ไม่ได้ รูปของ นิ้วมือผิดปกติ ปวด เมื่อกดบริเวณหัวหน้า หรือตะโพกทั้ง 2 ข้าง และปวดในท่าอเเข้า 	<ul style="list-style-type: none"> เหมือนกระดูกข้อมือ ใช้ไม้เล็ก ๆ รองตั้งแต่ฝ่ามือ จนถึงปลายนิ้วและพันด้วยพลาสติก หรือ ใช้พลาสติกพันนิ้วที่หัก ติดกับนิ้วที่ปกติ นอนราบบนไม้กระดานแข็ง และพันรอบตะโพกให้อยู่นิ่ง

ตารางที่ แสดงอาการ และอาการแสดง, การปฐมพยาบาล ผู้บาดเจ็บ กระดูกหักในตำแหน่งต่าง ๆ

ข้อตะโพกและขา	อาการและอาการแสดง	การปฐมพยาบาล
<p>กระดูกโคนขา (Femur)</p> <ul style="list-style-type: none"> ส่วนต้นบริเวณข้อตะโพก และคอกระดูก ส่วนกลาง 	<ul style="list-style-type: none"> เท้าหมุนออกด้านนอก ขาสั้นลง ปวดเวลาหมุนหรือเคลื่อนไหวขาและปวดตรงตำแหน่งปุ่มกระดูกโคนขา (Trochanter) ต้นขาโก่งงอ หรือหักเป็นมุม กดเจ็บบริเวณขา ขาไม่มั่นคง 	<ul style="list-style-type: none"> นอนหงายราบและใช้ไม้ 2 แผ่นกว้างราว 4-5 นิ้วตามจากรักแร้ถึงส้นเท้า และอีกแผ่นวางจากขาหนีบลงส้นเท้า แล้วพันด้วยผ้าหรือมัดด้วยเชือก ให้ติดกับขาข้างที่ดีด้วย หรือ เข้า Traction splint

ชื่อตะโพกและขา	อาการและอาการแสดง	การปฐมพยาบาล
<ul style="list-style-type: none"> . ส่วนปลาย <p>กระดูกขาท่อนล่าง</p> <ul style="list-style-type: none"> . กระดูกหน้าแข้ง (Tibia) . กระดูกน่อง (Fibula) . กระดูกสันเท้า . กระดูกเท้า 	<ul style="list-style-type: none"> . ปวดเหนือหัวเข่า ขาผิดรูปและไม่มั่นคง ต้นขาโก่งงอหรือหักเป็นมุม . ปวดเหนือหรือบริเวณหัวเข่าและขณะเคลื่อนไหว ขาหักงอและไม่คงที่ . ปวดบริเวณสันเท้า บวม . ปวดบริเวณตำแหน่งที่หัก 	<ul style="list-style-type: none"> . สำหรับส่วนปลาย ควรรองไม้กระดานไว้ได้เข้าด้วย . รองไม้ได้ขาทับกับน่องหรือใช้ไม้ 2 แผ่นทับด้านในและด้านนอก มัดด้วยผ้ากว้าง ๆ 2 – 3 เปลาะ ที่เท้าและต้นขา . Pillow splint . Pillow splint
<p>ใบหน้า</p> <p>จมูก</p> <p>กระดูกขากรรไกร</p>	<ul style="list-style-type: none"> . บวม มีเลือดกำเดาออก สันจมูกเบี้ยวยุบหรือนูน โกงงออกด้านใดด้านหนึ่ง . รูปหน้าผิดปกติ คางอาจยุบ โย้ บิดเบี้ยว หุบปากหรือปากไม่ขึ้น ปวดเวลาขยับปาก ฟันไม่ได้ระดับเสมอกัน มีเลือดออกจากเหงือกและอาจเห็นการช้อน 	<ul style="list-style-type: none"> . นอนศีรษะสูงและแหงนคอ . ประคบด้วยความเย็น . ห้ามนอนทับบริเวณจมูกหรือลูบคลำบ่อย ๆ . นั่งศีรษะสูง ใช้ผ้ากว้างประมาณ 2 นิ้วพันรอบได้คางแล้วไปผูกไว้ที่ศีรษะและหน้าผาก

วรรณช เกียรติพงษ์ถาวร